

Pielikums Nacionālajam rīcības plānam Apvienoto Nāciju Organizācijas Drošības padomes Rezolūcijas 1325 par sievietēm, mieru un drošību mērķu īstenošanai Latvijā

Informācija par DP rezolūciju ANO, ES un NATO

ANO

Dzimumu līdztiesības un sieviešu iespēju veicināšana ir integrēta vairākos ANO formātos, proti, DP rezolūcijā un tās dienaskārtībā, kā arī sieviešu iespēju veicināšanas programmā “Pekinas deklarācija un rīcības platforma” (*Beijing Declaration and Programme of Action*) un ANO dzimumu līdztiesības un sieviešu iespēju veicināšanas organizācijas (*UN Women*) dienaskārtībā.

2000. gadā pieņemtā DP rezolūcija bija pirmā ANO DP rezolūcija, kas atspoguļoja karadarbības ietekmi uz sievietēm, sieviešu lomu konfliktu novēršanā un atrisināšanā, tajā skaitā, arī miera sarunās un mediācijas procesos. ANO DP ir pieņēmusi vēl deviņas papildinošas rezolūcijas par Sievietēm, mieru un drošību:

- Rezolūcija 1820 (2008. gads) nosoda seksuālās vardarbības izmantošanu kā kara ieroci un paziņo, ka izvarošana un cita veida seksuālā vardarbība ir kara noziegums;
- Rezolūcija 1888 (2009. gads) sniedz miera uzturēšanas misijām mandātu novērst un reaģēt uz seksuālo vardarbību konfliktu laikā, izveido ANO Īpašā pārstāvja par seksuālo vardarbību bruņotos konfliktos amatu;
- Rezolūcija 1889 (2009. gads) vērš uzmanību uz sieviešu lomas palielināšanu miera procesos;
- Rezolūcija 1960 (2010. gads) koncentrējas uz nesodāmības izskaušanu par seksuālo vardarbību bruņotos konfliktos;
- Rezolūcija 2106 (2013. gads) norāda, ka seksuālā vardarbība konfliktos var arī ietekmēt vīriešus un zēnus, kā arī visu sabiedrību;
- Rezolūcija 2122 (2013. gads) atkārtoti apstiprina ANO DP apņemšanos ieviest rezolūciju 1325;
- Rezolūcija 2242 (2015. gads) koncentrējas uz drošības situācijas izmaiņām un atsaucas uz vairākām rekomendācijām, kas tika iekļautas globālajā pētījumā; ANO DP apsola vairāk integrēt rezolūciju Nr.1325 tās ikdienas darbā;
- Rezolūcija 2467 (2019. gads) aicina valstis pieņemt konkrētas apņemšanās, lai izskaustu seksuālo vardarbību konfliktos un pieņemtu uz izdzīvotājiem vērstu pieeju;
- Rezolūcija 2493 (2019. gads) koncentrējas uz informētības palielināšanu dzimumu vienlīdzības jautājumos, kā arī uz esošās pieejas pielietošanu un uzlabošanu.

“Pekinas deklarācija un rīcības platforma” pieņemta ANO ceturtajā pasaules sieviešu konferencē par sieviešu tiesībām 1995. gada 14. septembrī, un tā ir sieviešu iespēju veicināšanas programma. Tās mērķis ir novērst visus šķēršļus sieviešu aktīvai līdzdalībai visās sabiedriskās un privātās dzīves jomās, nodrošinot sievietēm pilnīgu un vienlīdzīgu lomu ekonomisko, sociālo, kultūras un politisko lēmumu pieņemšanā. Deklarācijā un rīcības platformā ir apstiprināts, ka sieviešu un vīriešu līdztiesība ir cilvēktiesību jautājums un sociālā taisnīguma nosacījums. Tas ir arī nepieciešams un būtisks vienlīdzības, attīstības un miera priekšnoteikums. Pekinas Rīcības Platforma ietver 12 uzraudzības jomas: sievietes un nabadzība, izglītība sievietēm, sievietes un veselība, pret sievietēm vērsta vardarbība, sievietes un bruņotie konflikti, sievietes un ekonomika, sievietes pie varas un lēmumu pieņemšanā, institucionālie mehānismi sieviešu virzīšanai, cilvēktiesības sievietēm, sievietes un mediji, sievietes un vide, bērns – meitene.

ANO dzimumu līdztiesības un sieviešu iespēju veicināšanas organizācija (*UN Women*) nodarbojas ar dzimumu vienlīdzību un sieviešu tiesību stiprināšanu kopš 2010. gada. ANO dzimumu līdztiesības un sieviešu iespēju veicināšanas organizācija tika izveidota, lai atbalstītu un pārstāvētu sieviešu un meiteņu intereses pasaulē.

Organizācijas stratēģiskās prioritātes ir:

1. Sasniegt dzimumu līdztiesību politiskā līdzdalībā un pārvaldībā;
2. Aizsargāt sieviešu ienākumus, darba stabilitāti un nodrošināt sieviešu ekonomisko autonomiju;
3. Izskaut pret sievietēm un meitenēm vērstu vardarbību;
4. Atbalstīt sieviešu un meiteņu aktīvu iesaisti miera uzturēšanas procesos un nodrošināt vienlīdzīgu atbalstu dabas katastrofās, konfliktu gadījumos un humānajā darbībā. Atbalstīt sieviešu un meiteņu aktīvu iesaisti miera uzturēšanas procesos un nodrošināt vienlīdzīgu atbalstu dabas katastrofu, konfliktu un humānās palīdzības apstākļos.

ES

2008. gadā ES Padome apstiprināja Visaptverošo pieeju DP rezolūcijas īstenošanai ES, kas paredz rīcību šādos virzienos: politiskais atbalsts, apmācība, informācijas un labas pieredzes apmaiņa, rīcība valstu un reģionālajā līmenī, politikas integrācija dažādās sektorālajās aktivitātēs, sadarbība ar ANO un citiem starptautiskajiem partneriem, kā arī monitoringa un novērtēšana.

ES kontekstā ir izstrādāts “Rīcības plāns dzimumu līdztiesībai 2016.-2020. gadam” (*Gender Action Plan 2016-2020, turpmāk - GAPII*). Tas ir ES ietvars dzimumu līdztiesības veicināšanai ES ārējās attiecībās ar trešajām valstīm un partnervalstīm, kā arī starptautiskajā arēnā un darba kārtībā. GAPII ietverti Eiropas Vienprātībā attīstības sadarbībai (*European Consensus on Development*) nospraustie dzimumu līdztiesības principi, kā arī GAPII mērķu īstenošana ir būtiska kopējā ANO Dienaskārtības 2030 noteikto mērķu sasniegšanas kontekstā. 2018. gada sākumā ES dalībvalstis iesniedza ziņojumus par GAPII īstenošanu nacionālajā līmenī. Ir izstrādāts Padomes secinājumu projekts.

2015. gada oktobrī EĀDD tika apstiprināta īpaša augsta līmeņa amatpersona DP rezolūcijas ieviešanas un dzimumu līdztiesības jautājumos - vēstniece Mara Marinaki (*Mara Marinaki*).

2018. gada 10. decembrī tika apstiprināta jaunā ES stratēģiskā pieeja “Sievietes, miers un drošība” tematikā (*EU Strategic Approach to Women, Peace and Security 2018*), ar ko tika aizstāta 2008. gada pieeja. Jaunajā ES stratēģiskajā pieejā ir uzsvērts, ka nepieciešamas konkrētas saistības un darbības dzimumu līdztiesības jomā, kā arī ir jāiesaista, jāaizsargā un jāatbalsta sievietes un meitenes un jānodrošina viņām pilnvērtīgas iespējas, lai panāktu noturīgu un ilgstošu mieru un drošību, kas ir cilvēktiesību un ilgtspējīgas attīstības neatņemamas sastāvdaļas, saskaņā ar ES Ilgtspējīgas attīstības programmu 2030. gadam un tās ilgtspējīgas attīstības mērķiem. Šajā pieejā ES arī apņēmusies ar konfliktiem saistītas seksuālas vardarbības problēmu risināt kā daļu no visa ar dzimumu saistītas neaizsargātības un vardarbības kopuma, kas cieši savstarpēji saistīts ar plašākiem uzbrukumiem dzimumu līdztiesībai un sieviešu un meiteņu cilvēktiesībām, tostarp tiešsaistē, un digitālo un kibervardarbību.

2018. gada 10. decembrī ES Padome pieņēma secinājumus par “Sievietes, miers un drošība” tematiku, atgādinot par ES un tās dalībvalstu apņemšanos pilnībā īstenot šo darba kārtību, un nodrošinot, ka tā tiek pilnībā integrēta visās ES politikās un centienos veicināt sieviešu

iesaistīšanās nozīmīgo lomu ilgspējīga miera, drošības, cilvēktiesību, taisnīguma un attīstības atbalstīšanā.

2019. gada jūlijā EĀDD nāca klajā ar ES Rīcības Plānu par “Sievietes, miers un drošība” tematiku 2019.-2024. gadam. Galvenās prioritārās jomas ir konfliktu novēršana, aizsardzība, palīdzība un atveseļošana, kā arī trīs visaptveroši horizontāli principi - līdzdalība, dzimumu līdztiesības integrēšana un piemēra rādīšana. Svarīgs process, kas paplašina dzimuma perspektīvas integrācijas iespējas ES krīžu pārvarēšanā un miera uzturēšanā, ir drošības un attīstības saiknes stiprināšana.

NATO

DP rezolūcija veicināja nozīmīgas alianses politikas izmaiņas, mudinot NATO izcelt to, ka sieviešu pieredze un loma konfliktu risināšanā un miera veidošanā ir starptautiskā miera un drošības jautājums.

Par atskaites punktu šim procesam tiek uzskatīts 2007. gads, kad NATO un tās partneri apstiprināja NATO/Eiropas Atlantiskās partnerības padomes (EAPC) nostāju DP rezolūcijas ieviešanas atbalstam. 2014. gadā NATO apstiprināja jaunu rīcības plānu DP rezolūcijas un saistīto rezolūciju ieviešanai, liekot pamatus vēl padziļinātākai jautājuma integrācijai NATO darbā. 2016. gada jūlijā NATO samitā Varšavā tika apstiprināts stratēģiskais ziņojums par progresu rīcības plāna ieviešanā, kā arī aktualizēts rīcības plāns 2016. - 2018. gadam. Stratēģiskajā ziņojumā tika atzīmēts panāktais progress dzimumu līdztiesības jomā tādos jautājumos kā izglītība, apmācība, misiju un operāciju plānošana un darbība, kā arī politika. Īpaši pozitīvi ziņojumā tiek atzīmēta attiecīgu dzimumu jautājumu padomnieku un kontaktpersonu nozīmēšana NATO struktūrās, kā arī dzimumu līdztiesības jautājuma iekļaušana aizsardzības plānošanas un ziņošanas ciklā, un aizsardzības spēju stiprināšanas iniciatīvās sadarbībā ar partneriem.

2018. gadā NATO samitā Briselē alianses valstu un valdību vadītāji apstiprināja pārskatīto NATO rīcības plānu par “Sievietēm, mieru un drošību”, balstoties uz alianses vērtībām – individuālo brīvību, demokrātiju, cilvēktiesībām un likuma varu. Minētajā dokumentā izcelti trīs galvenie principi:

1. Integrācija – tās mērķis ir garantēt, ka dzimumu līdztiesība ir visu NATO politikas virzienu, programmu un projektu caurvijoša sastāvdaļa. Tas veicina dzimumu līdztiesības integrēšanu kā procesu un cenšas integrēt dzimumu līdztiesības aspektus visos alianses darbos. NATO turpina attīstīt izglītības, apmācības programmas un instrumentus, lai labāk integrētu dzimumu līdztiesību.
2. Iekļaušana – sieviešu skaita palielināšanu visā NATO struktūrā, nacionālajos bruņotajos spēkos un citās drošības institūcijās, tāpat vadošos amatos. Plašāka sieviešu pārstāvība ir būtiska, jo tā uzlabo NATO politikas efektivitāti. Vērsts uz nepieciešamību palielināt sieviešu pārstāvību misijās, un citās aktivitātēs, jo sievietes spēj iesaistīt un uz klausīt konfliktu skartās kopienas.
3. Godīgums/taisnīgums – NATO misijās un operācijās, neatkarīgi no apstākļiem ir jāievēro visaugstākie uzvedības standarti. Lai nodrošinātu vienlīdzīgu attieksmi un cieņu pret sievietēm, sabiedrotajiem saskaņā ar starptautiskajām normām un standartiem jābūt absolūtai neiecietībai pret vardarbību.

2012. gadā tika izveidots atsevišķs NATO ģenerālsēkretāra īpašā pārstāvja sieviešu, miera un drošības jautājumos amats, kas ir alianses vadošā amatpersona un kontaktpunkts jautājumos, kas ir saistīti ar dzimumu perspektīvu. Tāpat kontaktpersonas dzimumu jautājumos ir nozīmētas arī visās NATO vadītajās operācijās.

NATO ir izstrādājusi politiku seksuālas izmantošanas un vardarbības novēršanai un pašlaik izstrādes procesā ir rīcības plāns, kurā tiks iekļauti pasākumi, tiesiskie un militārie aspekti minētās politikas ieviešanai.

Ārlietu ministrs

E. Rinkēvičs

Vīza:
Valsts sekretārs

A. Pelšs

Rutka 67015981
dace.rutka@mfa.gov.lv